

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

1 Quid sit charitas, quod eius obiectum, & qua ratione à fide, & spe
distinguatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

TRACTATUS SEXTVS DE CHARITATE, ET EI ANNEXIS,

ET CONTRARIIS.

PROOEMIUM.

D O S T Fidem, & Spem, agimus de Charitate, non quia Charitas illis sit inferior, cum potius omnium virtutum suprema sit, sed quia generatione est posterior, ut constat ex Tridentino; sessione 6. capite 7. De hac virtute latissime tractant Theologi cum Magistris, in 3. à distinctione 27. usque ad 37. & cum Divino Thoma, 1. 2. à questione 23. usque ad 44. Nos verò sex disputationibus hunc tractatum absolvemus, omisso scholasticis quæstionibus de augmento, & decremento Charitatis.

- Prima erit de præcepto charitatis erga Deum, & proximum.
- Secunda de externo effectu charitatis, qui est elemosyna.
- Tertia de alio effectu, qui est correctio fraterna.
- Quarta de quibusdam vitiis charitati contrariis.
- Quinta de bello; rixa, & duello.
- Sexta de scandalo.

DISPUTATIO I.

De præcepto Charitatis.

PUNCTVM I.

Quid sit charitas, quod eius obiectum, & qua ratione à fide & spe distinguatur.

1. Charitas sumitur pro actu, & pro habitu.
2. Qua ratione charitas definitur.
3. Per charitatem amatur Deus amore benevolentia.
4. Proprius obiectio non possit inter Deum, & hominem veram amicitiam intercedere. Et sit illi satis.
5. Primarium obiectum charitatis est Deus Secundarium proximum, quatenus ad Deum refertur.

C H A R I T A S aliquando pro actu, aliquando pro habitu sumitur. De utraque acceptione accipi potest illud ad Colossens. 3. Super omnia hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis. & 1. ad Timoth. 1. Fines præcepti est charitas. Specialiter de actu locutus est Christus Dominus, Matth. 22. cum dixit, Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. & proximum tuum, sicut te ipsum. De habitu locutus est Paulus ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, &c. 1. Corinth. 13. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, maior autem horum est charitas.

1. Hæc autem definitur, ut sit virtus theologalis, & supernaturalis, qua amatur Deus amore supernaturali benevolentia, & proximus propter ipsum. Esse virtutem theologalem, & supernaturalem constat, quia Deum immediatè respicit, & in illius summa perfectione complacet, quod est quid honestissimum; quod esse virtutem omnium perfectissimam inde probatur, quia eo

virtus perfectior est, quo perfectius nostram voluntatem divinæ subicit, & conformat, cum divina voluntas nostræ voluntatis regula sit, & mensura: at charitate perfectius Deo subicimur, eiusque divinæ voluntati conformamur, quam per reliquas alias virtutes; siquidem charitas in omnibus, & per omnia intendit Deo complacere, eiusque voluntatem exequi, & hoc absque ullo respectu proprii commodi, sicuti habet spes. Ergo est virtus omnium perfectissima, & ita videtur definitum à Christo Domino, Matth. 22. cum dixit, diligere Deum esse maximum, & primum mandatum, & à Paulo 1. Corinth. 13. Minor autem horum est charitas, & ad Romanos 13. Plenitudo legis est dilectio.

2. Dixi esse virtutem, qua amatur Deus amore benevolentia, ut distinctus ab amore concupiscentia, in eo consistit, ut velis amico bonum, quia illi bonum est, non quia tibi commodum est, cum autem Deo servite vis, quia ipse quolibet obsequio dignissimus est, amore benevolentia illum prosequeris. Et idem est, si ex eodem affectu velis proximo beatitudinem, non quia proximo bona est, sed quia est gratum, & iucundum Deo illam habere proximum. Adde non solum esse virtutem, qua amatur Deus amore benevolentia, sed etiam qua amatur amore amicitia. Est enim vera amicitia inter Deum, & hominem, iuxta illud Ioan. 15. Vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audivi à patre meo, non feci vobis, & ratione constat. Nam vera amicitia in eo consistit, ut velis amico bonum, quia illi bonum est, ipseque vicissim tibi bonum velit, quia tibi bonum est. Hoc autem totum reperitur in iustis qui Deum amant: cumque esse ita perfectissimum gaudent, quia illi bonum est. Similiter etiam Deus hominem iustum amat, de eiusque iustitia gaudet, quia homini bona est: & licet huiusmodi iustitiam ad se, suamque gloriam referat, hoc non obest rectæ amicitia, quia illum non refert ad se, quasi illa indigeat, sed quia ipse totius bonitatis est principium, & finis, sicut Petrus veræ amicitia amore prosequeris, etiam eius amorem in Deum, tanquam in ultimum finem referas.

4. Dices, de ratione amicitia est æqualitas, ut dixit Aristot. 8. Et hic cap. 5. sed inter dominum, & servum, inter Regem, & subditum, & à fortiori inter Deum, & homines non potest esse æqualitas. Ergo non potest esse vera amicitia. Respondeo verum esse inter dominum, & servum, inter Regem, & subditum; & inter Deum, & homines in pura natura constitutos non posse veram amicitiam intercedere. At si dominus servum, & Rex subditum

DE
STRO
ALAO
TOM,
II II
IV

eximat ab statu subiectionis & seruitutis, illūque in altiori gradu constituat, & aliquo modo sibi similem faciat, vera amicitia intercedere inter illos potest, vt sēpe intercedit. Deus autem media charitate diffusa in humanis cordibus homines eleuat supra statum suae naturae, illōque quodammodo sibi similes facit, iuxta illud 1. Petri 1. *Maxima*, & pretiosa nobis promissa donauit, & per hac officium diuina confortes natura. Ergo vera amicitia inter Deum, & hominem intercedere potest. Secundō respondeo ad rationem amicitiae non requiri vt supponat aequalitatem, sed sufficit, si illam aliquo modo constituat, quod facit Deus charitatem infundendo. Respondeo tertio ad amicitiam non requiri aequalitatem omnimodam, sed sufficere secundum quandam proportionem, qua ratione inter Regem, & subditum, & inter patrem, & filium esse potest vera amicitia, etsi non reperitur omnimoda aequalitas, quia est amicitia supereminencia, vt dixit Aristor. 8. *Ethic. cap. 7.*

5. Ex his constat quodam sit charitatis obiectum est enim primarium obiectum Deus ipse secundum omnes suas perfectiones, secundarium proximus, quatenus Deo refertur, illiusque beatitudinem participare potest. Vt autem proximus per charitatem diligatur, non debet diligi propter aliquam bonitatem in ipso existentem sine respectu ad Deum, quia tunc non charitate, sed amicitia, quae est virtus moralis, amaretur. Debet ergo amari propter bonitatem relatum ad Deum, scilicet quia est creatura Dei, & filius eius adoptiuus, vel quia Deo placet, vt sic ametur, &c. Ex quo fit nullum actum charitatis theologicae virtutis habere veram rationem amicitiae erga proximum, sed solum circa Deum quia per virtutem theologiam non desideramus bonum proximo, quia bonum illius est, sed quia in bonum Dei cedit, scilicet in eius honorem, & gloriam. Ergo talis amor non est amor amicitiae erga proximum, sed circa Deum, sicut non est amor amicitiae erga seruum, cum illi bonum desideras, quia cedit in bonum domini, cuius ipse seruus est. Ita docuit Valquez tom. 1. in 3. p. disp. 98. cap. 2. Lessius de iustit. cap. 16. num. 23. Coninch. disp. 24. de obiecto charitatis dubitandi 1. numero 19. 20. & 23.

PUNCTVM II.

An sit speciale praecipuum dilectionis Dei.

1. *Esse speciale praecipuum dilectionis defendunt Doctores communiter.*
2. *Quibus impugnetur hoc speciale praecipuum.*
3. *Defenditur communis sententia.*
4. *Satisfit rationibus n. 2. adductis.*
5. *Explicatur modus huius praecipui.*
6. *An peccet aduersus hoc praecipuum, qui vellet in hac vita perpetuo manere.*

7. **L**atum esse speciale praecipuum de diligendo Deum tenent cum D. Thom. omnes eius expositores, Valent. disp. 3. quest. 19. p. 1. Lorca scilicet 3. disp. 47. Torres disp. 97. dub. 1. Coninch. disp. 24. dub. 2. n. 28. Sanchez lib. 2. cap. 35. num. 1. Bonacina disp. 3. quest. 4. quest. 1. Probant ex illo Deuteronom. 6. *Diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, &c.* & ex illo Matth. 22. vbi loquens Christus de praecipuo dilectionis dixit esse maximum, & primum mandatum. Neque deest ratio conueniens: si enim de fide, & spe, vt iam diximus, datur speciale praecipuum, quomodo negandum esset charitati, quae nos Deo perfectius vnit?

2. Dices supradictas solum probare dari praecipuum de habenda charitate, vt pote ad salutem omnino necessaria, at non probare dari speciale praecipuum de aliquo actu interno amoris, quo Deum aliquando ames. Primum, quia in Decalogo non continetur tale praecipuum. Ergo signum est praecipuum charitatis non esse praecipuum aliquod speciale aliquo speciali tempore implendum, sed generale omnium praecipuorum. Sicut praecipuum de proximi dilectione, quod Christus dicit esse secundum praecipuum, non est speciale praecipuum, sed in Decalogo praecipuis continetur. Et confirmatur, quia in his duobus praecipuis vniuersa lex pendet, & Propheta. Ergo haec duo praecipua in reliquis omnibus imbibuntur, neque sunt ab illis distincta. Secundum, quia Ioann. 14. dicitur: *Qui habet mandata mea, & seruat ea, ille est qui diligit me, & alibi, plenitudo legis est dilectio.* Ergo obseruantia mandatorum est dilectionis praecipuum, & non aliud distinctum. Et confirmo ex illo 1. Ioann. 3. *Qui non diligit, manet in morte*, quod intelligi non potest de actuali dilectione, sed solum de habituali & aliis continet, & incessanter deberemus Deum actualiter diligere, quod in hac vita est impossibile. Confirmo secundo ex illo Deuter. 10. *Nunc Israel audi, quid Dominus Deus tuus petit à te, nisi vt timeas Dominum Deum tuum, & ambules in via eius, & diligas eum!* In quibus verbis etiam videtur dilectio Dei tanquam quid distinctum praecipui à reliquis vitiis mandatorum Dei. At si bene perpendatur, contrarium colligitur, siquidem ibi praecipitur timere Deum, vt quid distinctum, cum iam dixerimus supra de timore non esse speciale praecipuum, sed

per reliqua vagari. Quare illa omnia verba eundem sensum habent, scilicet Deum non offendere, sed omnia eius mandata obseruare. Tertio in lege gratiae solum dantur praecipua de medijs necessarijs ad salutem: at dilectio actualis Dei super omnia non videtur necessaria ad salutem, cum in sacramento Penitentiae per attritionem consequi gratiam possis, qua obtemperat obtines salutem. Quarto, si daretur hoc praecipuum speciale, non solum esset de diligendo Deum, sed de diligendo Deum ex toto corde, & ex tota anima, & iuxta locum relatum Deuteronom. 6. & Matth. 22. At amare Deum in hac vita ex toto corde, & ex tota anima videtur impossibile, vt tradit August. lib. de perfect. iustit. ratiocinat. 17. vbi inquit, cum adhuc aliquid est carnali concupiscenti, quod vel continendo frangitur, (vt contingit in hac vita) non omnino ex tota anima diligitur Deus. Augustinum sequitur D. Bernard. sermone 50. in Cant. explicans illa verba, *Indignauit in me charitatem.* Est (inquit) charitas in actu, est & in affectu, & de illa quidem quae operis est, puto datam legem esse hominibus, mandatumque firmatum: nam in affectu quia ita habet, vt mandatur. Ergo illa mandatur vt meritorium, ista vt primum datur, & infra. Quomodo ergo iubenda fuit, quae implenda nullo modo erat? Ex quibus verbis videtur clarè Augustinum, & Bernard. sentire charitatem secundum affectum non praecipui in hac vita, sed solum in opere, hoc est, in executione mandatorum Dei. Propter haec affirmat aliqui non dari de dilectione Dei, & proximi speciale praecipuum, sed esse generale indistinctum à reliquis, sic Valquez tom. de penitent. quest. 90. artic. 1. dub. 4. num. 40. Molin. 1. part. q. 63. art. 2. & 3. disput. tomica. membr. 2. §. id etiam quod affirmant. Ianfenius concord. Euangelic. 81. Maldonat. Matr. 22. vers. 39. dicit haec duo praecipua maxima totius legis praecipua à Christo Domino dici, non quod distincta ab alijs praecipuis sint, sed exterorum compendium. Ioann. Sanchez in select. disp. 1. n. 21.

3. Sed his non obstantibus retinenda est communis sententia, asserens praecipuum dilectionis esse speciale, & non tantum generale de omnibus praecipuis. Mouet primo, & praecipuum quia ita communis sententia affirmat. Secundum, ex illo Matth. 22. vbi dixit Christus esse maximum, & primum mandatum, quod dicit non potest, si non esset distinctum à reliquis, & illorum radix, & principium. Tertio, quia Deus est obiectum summo amore dignum, tum ob perfectiones, quas in se habet, tum ob beneficia, quae hominibus confert. Ergo decebat naturae rationali imperare, vt hoc obiectum amaret. Quarto, amare hoc obiectum est naturae rationali summe conforme. Ergo si ita amandum homini praecipitur, & ipse per totam vitam eius amorem appellat, iniuriam censendum est Deo facere. Adde, nihil gratius est Deo, quam noster animus, & voluntas, iuxta illud, *Fili pone me super ceterum, vt signaculum super brachium tuum.* At per dilectionem totus animus, & voluntas Deo perfectissime conceditur, non sic per reliquarum virtutum actus. Ergo dicendum est esse de dilectione actuali praecipuum.

4. Neque argumenta in contrarium conuincunt, etsi difficulta sint.

Ad primum fateor in Decalogo praecipuis non contineri formaliter praecipuum de dilectione Dei, & proximi, sed potius esse praebula ad omnia illa vt docuit D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 1. ad 3. & 1. 2. quest. 100. art. 4. ad 1. Nauar. cap. 1. num. 5. Sanchez lib. 2. in Decal. in praefatione. Nam tria prima praecipua Decalogi non sunt de diligendo Deum, sed de illo honorando adoratione laetitia, iuramento, obseruatione festorum, & proinde non ad charitatem, sed ad religionem proprie pertinent. Reliqua, quarto excepto, quae proximos respiciunt, negatiua sunt, non occides, non fornicaberis non furum facies, &c. Quare beneficentia, & misericordia in illis expressè non continentur. Restat ergo, vt dicamus, haec duo praecipua amoris Dei, & proximi ad reliqua omnia praebula esse, & in illis tanquam in primis principijs includi, & proinde obseruatis illis duobus praecipuis omnia obseruantur, quia in illis duobus vniuersa lex pendet, & Propheta.

Dices pendere vniuersam legem ex dilectione Dei, & proximi non actuali, sed habituali: siquidem ad obseruationem reliquorum mandatorum non requiritur, vt actu diligas Deum, vel proximum, alij peccando contra religionem, vel iustitiam, peccates etiam contra speciale praecipuum charitatis, Ergo signum est praecipuum de charitate non esse de charitate actuali, sed habituali.

Respondeo vniuersam legem pendere ex praecipuo dilectionis Dei, & proximi, non quatenus affirmatiuum est tantum, sed potius quatenus est negatiuum, nam secundum hanc rationem obligat, vt nec Deum, nec proximum offendamus, & obligat semper, & pro semper, & secundum hanc rationem est generale praecipuum reliquis praecipuis commune, & in illis imbibitur: secundum autem quod affirmatiuum est, à reliquis distinctum.

Ad secundum cum suis confirmationibus eodem modo respondemus feruenter praecipua diligere Deum non potest, & formalis actu dilectionis, nisi praecipuum sit de dilectione, sed solum virtualiter, & interpretatiue, quatenus interpretatiue potest Deum diligere, qui eius voluntatem exequitur.

Quartum argumentum petit, vt explicetur modus huius praecipui, quid intelligatur illis verbis *ex toto corde, & ex tota anima, &c.*